

KINDEREN.

DRIE TOONEELSTUDIES.

I. HET KIND. II. HET KAMERSCHUT.
III. „IN DE JONGE JAN”

DOOR

S. FALKLAND.
(HERM. HEIJERMANS JR.)

AMSTERDAM. — S. L. VAN LOOY.
1903.

KINDEREN

KINDEREN

DRIE TOONEEL-STUDIES

DOOR

S. FALKLAND

(HERM. HEIJERMANS Jr.)

HET KIND
HET KAMERSCHUT
IN DE JONGE JAN

AMSTERDAM — S. L. VAN LOOY

1903

Het recht van opvoering nadrukkelijk voorbehouden
volgens de Wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124).

INHOUD.

Bladz.

HET KIND, drama in 1 bedr.	1
HET KAMERSCHUT, klucht in 1 bedr.	37
IN DE JONGE JAN, monologenspel	79

HET KIND.

DRAMA IN EEN BEDRIJF.

Voor de eerste maal opgevoerd door den „ROT-
TERDAMSCHEN KUNSTKRING" te Rotterdam, op
Zaterdag 12 September 1903.

DRAMATIS PERSONAE.

Dr. LARSEN.

FRIDA, zijne vrouw.

Dr. STEIN.

EMMA JONAS.

Eene dienstbode.

*(Larsen's studeerkamer. Achtergrond twee ramen.
Twee deuren links. Een deur rechts. De gordijnen
voor de ramen hangen neer. Op de schrijftafel brandt
de studeerlamp).*

EERSTE TOONEEL.

Larsen. De dienstbode.

Larsen (*ligt ingeslapen op een ruststoel, een boek bij de handen. Er wordt herhaaldelijk op de rechtsche deur geklopt. Hij schrikt wakker, kijkt op z'n horloge, gaat op de gordijnen toe, die hij wegslaat, schuwt voor het aanplassend daglicht. Het geklop klinkt luider.*)
Ja! Ja! Wacht maar even! (*hij draait het gas uit, ordent haastig papieren en boeken, opent de deur.*)

De dienstbode (*verwonderd*). Is u weer niet naar bèd geweest?

Larsen. Natuurlijk! Natuurlijk!

De dienstbode. En de kachel....

Larsen.De kachel is an. Weet 'k!

De dienstbode (*angstig*). Moet 'r niet geruimd en gelucht worden?

Larsen. Nee. Ja. Strakjes.

De dienstbode. Wil u hiër 'n kop thee?
(*hij schudt kregel 't hoofd*). Zal 'k dan....

Larsen. Nee, nee, née! Sloof je zoo niet uit! (*gaat naar de achterste deur, keert terug, tast in z'n beurs, geeft haar iets*). Je mond houen voor m'n vrouw. 'k Ga 'n bad nemen. Alles laten liggen.

TWEEDE TOONEEL.

De dienstbode. Frida.

De dienstbode (*hangt de gordijnen in de embrasses, opent het venster*).

Frida (*raapt het bij den ruststoel gevallen boek op, kijkt het in, legt het op de schrijftafel, beaarzelt de kamerdingen, betast de lamp*).... Was meneer nog òp?

De dienstbode (*treuzelend*). Ja mevrouw — 'k mocht 't niet zeggen.

Frida. Je had niks te zeggen. De lamp is heet. Ben je pas hier?

De dienstbode. 'k Heb om acht uur geklopt en om negen en om half tien.... Meneer neemt 'n bad.

Frida. Meneer had hàrd te werken.

De dienstbode. Meneer zag 'r slecht uit

(*bij het raam*). 'n Rijtuig. Als 't 'n patient is, moet-ie dan....

Frida.Natuurlijk. En meneer waarschuwen (*bij het raam, verheugd*) Emma!

Emma (*onzichtbaar*). Dag hartje! Dag Fri! (*Frida snelt de kamer uit. De dienstbode blijft even aan het venster*).

DERDE TOONEEL.

Frida. Emma.

Frida. Kind, wat ben 'k blij dat 'k je weer zie. Je ben dik geworden. De reis heeft je goed gedaan. Doe je mantel uit en je hoed (*tot de dienstbode*). Ja, neem 't mee en hou 'n oogje op Fer, wil je? Let 'ns op of-ie 't lakentje niet in z'n mond heeft getrokken. (*De dienstbode af door vóórste linkerdeur*).

Emma. En Larsen? — Is-ie al ùit?

Frida. Larsen is boven.

Emma (*haar omhelzend*). Schat, schat, schat, 'k moet je nog even, nog èven! 'k Was net dronken toen je telegram kwam. En me brieven heb je gekregen? En de laatste kousjes? Vond je ze niet

snoezig? 'k Heb ze zelf gebreid, zelf, zèlf! En je weet hoe je me met breien 't water in jaagt. Slaapt-ie nog? Mag 'k 'm heel, héél gauw zien?

Frida. Dadelijk — strakjes — hij slaapt....

Emma. Op wie lijkt-ie? Op jou of op Larsen? (*'n portret van de schrijftafel nemend*). Hebben jullie al pòrtretten? Wat gemeen dat je 'r geen — dat kòn niet zul je zeggen — domme uitval van me! — O, wat 'n snoes, wat 'n lekkere oogies — laat 'm gauw kijken — 'k zal op me teenen loopen....

Frida. Blaas eerst even uit, dan zal 'k 'm in de wieg hiernaast laten brengen. We hebben boven 'n bedje, beneden 'n wieg....

Emma. 'n Bedje èn 'n wieg? — En hoe deeën me capie en me bakkertje in de luiermant? Doddig goed! 'k Heb op 'n meisje en 'n jongen gelijk gerekend, hahaha! (*zit naast Frida*). Hoe vòn je 'n jongen, Fri — hoe von je 't, zèg? 'n Meisje kleedt gezelliger, waàr, maar zoo'n brutale ukkepuk van 'n jòngen, 'n jòngen! En wat zei Larsen? Was Larsen niet gek, niet idioot? Drie jaar wachten en dan — scheelt je wat?

Frida (*zacht*). Je doet zoo luidruchtig èn....

Emma.En wat? En wat! Moeder 'k zou je kunnen opeten met je leuke bezorgdheid! (*uitgelaten*) Moedertje! Moedertje! In Rome kreeg 'k je tele-

gram vlak voor tafel. Ab en ik hebben 'n hééle flesch champagne op de gezondheid van Ferrie — Fer, niet? — gedronken. Ab was tipsy — heelemaal tipsy — zùlke kleine oogies — net 'n varkentje, net 'n big. De heele verdere reis heb 'k 'm big genoemd. Ab is 'n engel — vanmiddag komt-ie hier ook. Na Genua heb 'k geen verder nieuws van je gehad — we waren te ambulant. Schatje, wat heb 'k 'n boel van de wereld gezien — en Fri, Fri, 'k ben zoo ècht gelukkig, zoo gelukkig dat 'k wel zou kunnen dansen! Dans je meê?

Frida. Dànsen....

Emma. Schaap wat heb je? Je zit met 'n gezicht alsof je reden tot kniezen heb.

Frida (*zacht*). 'r Is reden, lieve, lieve Ems.

Emma (*verschrikt*). Is 'r.... Fri, huil je?

Frida. Praat even nièt (*schreit*). 't Zakt wel (*schreit*). 'r Is iets gebeurd, iets akeligs, iets verschrikkelijks, iets waarvoor geen remedie is, iets allerwanhopigst....

Emma (*haar hand grijpend*). Iets met.... (*Frida knikt*).... Met Ferrie?.... God!....

Frida. Je zat zoo vroolijk te snappen — 'k had haast geen moed — (*dof en met moeite*).... Fer is blind.

Emma (*achteruitschrikkend*). Blind! (*Frida*

knikt).... Is.... Is.... Is.... (de armen om haar heen slaand en snikkend).... O Fri, lieve Fri, àrme Fri....

Frida. Ongeneeslijk. Larsen heeft met Stein consult gehouen — 'n professor is 'r bij geweest — nutteloos — hij zal nooit licht zien, nóóit — de stumper, 't wùrmpje.

Emma (*angstig-geslagen*). Da's schrikkelijk, schrikkelijk. — En ik die niks wist, ik die.... (*staat op, beziet het portret*).

Frida. Kijk maar niet — 't portret liègt — bij de lèvende oogjes heb 'k moeite gehad te gelooven. Tóén was-ie anderhalve maand — zes weken — nou is-ie ruim acht, àcht weken.

Emma (*geslagen-zittend*). Je telegrafeerde: 'n gezonde jòngen....

Frida. Dat dàchten we. Eerst voor véértien dagen, toen 'k van den photograaf tèrùg kwam, heeft Larsen — heeft Stein — Larsen had niet den moed — 't me met tact, met véél tact verteld. Ze hadden al zoo vreemd gedaan zonder dat ik 't merkte. En de pleegzuster keek soms zoo — zoo zònder me aan te zien. 'k Heb 'n moeilijke kraam gehad, 't kind niet gezoogd....

Emma. Nièt gezoogd....

Frida. 'k Was te zwak, kon niet, mòcht niet.

Emma (*aarzelend*). Wàt zei Stein?....

Frida. Stein zei.... Nee, ik begon — 'k Had Larsen met 't portret willen verrassen, had niemand wat gezegd, was stilletjes met 't kind uitgegaan. Die man, die photograaf wou dat Ferrie niet zou bewegen — de vingertjes deeën maar zóó — toen nam-ie 'n rinkelbel — toen 'n pop — toen 'n.... (*kropt haar tranen weg*) — toen zei-die iets dat me kóúd maakte....

Emma. Had je dan in die zes weken zelf niet?....

Frida. Nee. Nee. 'k Was zèlf blind, blind als 'k 'm even bij me mòcht hebben, blind als-ie lachte — hij lacht, hij lacht goddelijk — blind als-ie tegen me anlei, blind als dat kleine geluidje klonk.... De verpleegster gaf 'm de fleschjes. En dan speelde 'k in de laatste weken wel met 'm, toen 'k opzat, maar 'k had geen verstand van zuigelingen en — m'n mà is dokter.

Emma. Schrikkelijk! Schrikkelijk! Larsen wou je natuurlijk niet....

Frida. „We hebben 't niet dūrven zeggen,” zei Stein — „we zagen 't dadelijk — we wòuen je niet laten instorten — je was toch al zoo zwak — we wòuen je héél langzaam voorbereiden.” Zes weken hebben ze me de vreugde gelaten, de vreugde

van dat kleine gezichtje met de groote blauwe oogen en 'n mondje zoo rose, zoo teer als, als.... (*stokt*).

Emma. En Larsen — Larsen is wànhopig?...

Frida. 'k Ben bàng voor Larsen.

Emma. Bàng?

Frida. Ik ken 'm niet meer. Zie je die asch op 't tapijt? Den heelen nacht heeft-ie hier gelegen.

Emma. Hièr?

Frida. En gisternacht óók. Van andere nachten weet 'k 't niet.... Sinds de kraam heeft-ie in de logeerkamer geslapen. En toen 'k beter was, kwam dàt, huilde 'k, huilde 'k....

Emma. Heb je dan nòg niet met mekaar ùitgesproken?

Frida. Wat valt 'r te spreken? Je spreekt als 'r schuld is. En 'r is geen schuld. Niet bij hem, niet bij mij. Zaterdagnacht tegen drieën — 'k heb de klok hooren slaan — is-ie op z'n bloote voeten in de kamer gekomen, heeft in 't wiegje gekeken — toen heb 'k zachtjes Làrsen gezegd en op den rand van ons bed heeft-ie 'n vòl uur gezeten, zonder 'n woord te spreken, zonder te huilen — tot 't nachtpitje inbrandde — 't donker werd.

Emma. Is-ie zèker dat 't òngeneeslijk....

Frida. Hij èn Stein èn professor Schram....
Nee, Emslief, liève Ems, 'r is geen troost.

Emma (*aarzlend*). De troost om te — bidden.

Frida (*snel*). 'k Heb gebeden, gebeden dat God
'm zou laten stèrven....

Emma. Fri!....

Frida. Zeg geen malligheden, geen dingen uit
goedheid! (*de hand voor de oogen drukkend*). Als
'k zoo zit, met me enkele hand voor me oogen en
't donker zie, 't gevloekte donker, 't beestachtige
donker en dan denk, gòd, gòd, dan dènk dat
m'n jongetje, m'n schaap z'n heele leven niks
ànders zal zien (*met de vrije hand in 't wilde
woelend*), niks van dat, niks van dat, niks van
bùiten — z'n heele leven zal zijn overgeleverd an
vreemden, dan, dan (*woest de handen wringend*) dan
kan 'k niet bidden, niet onderworpen bidden —
voor bidden heb je de rùst noodig om an Gòd te
denken (*zwijgt. Emma schreit*).... Ja, zoo dwaás
doe je bij tijden. Zoo dwaas ráás je als je òp ben.
En dan weer, op andere oogenblikken, lig je als
'n gekkin bij de wieg en smeekt de wonderen van
den hemel af, de wonderen voor die groote blauwe
dóóie oogen, de oogen die geen moeder zien, geen
vader (*opstaand*). Nou zal 'k de meid schellen (*schelt*).
Nou wéét je 't. Nou mag je 'm zien — hij lijkt
op Larsen.

VIERDE TOONEEL.

De vorigen. De dienstbode.

De dienstbode. Heb u....

Frida. Ja, ik. 'k Wou dat je héél, héél voorzichtig Fer in 't wiegje lei, hier naast.

De dienstbode. Dat is al gedaan, mevrouw.

Frida. Je heb 'm toch góéd ingepakt voor den tocht op de gang.

De dienstbode. 'n Wollen deken èn 'n gestikte deken. Hij lachte....

Frida. Hoor je? De engel! 'k Zou niet meer huilen, Ems. Je ziet (*druwt de voorste linkerdeur open*) ik lach al weer. Zeg aan meneer, Jo, dat mevrouw Emma Jonas overgekomen is (*af*).

VIJFDE TOONEEL.

De dienstbode. Dr. Stein.

Dr. Stein. Dag Joopie. Waar is meneer?

De dienstbode. Boven, dokter.

Dr. Stein. Nog niet bij de hand? Over tien!

De dienstbode (*angstig-fluisterend*). 'k Geloof dat meneer ziek is, dokter.

Dr. Stein. Zoo Joopie, geloof *jij* dat?

De dienstbode. Vannacht en gisternacht is-ie blijven studeeren of wat anders. 'k Most telkes kloppen om binnen te kommen.

Dr. Stein. Zoo.

De dienstbode. 't Licht brandde nog om negen uur vanmorgen. Je kon 't door de reeten van de deur zien.

Dr. Stein. Zoo. Loop is naar boven en waarschuw. 'k Heb weinig tijd. (*Dienstbode af. Hij neemt een paar boeken, kijkt ernstig, steekt een sigaar op*).

ZESDE TOONEEL.

Dr. Stein. Dr. Larsen.

Larsen. Bonjour.

Stein. Bònjour! Je ben matineus.

Larsen. Ja, 'k heb wat lang, wat lang.... Nieuws?

Stein. Massa's! 'r Is ingebroken vannacht op

de Houtkade — zes nickelen vorken, 'n kouwe rollende — angesnejen — 'n collectie lommerdbriefjes en 'n onderbroek ontvreemd — 'r Is 'n smoushondje overrejen door 'n vulniskar — twee ribben en 'n pootje kapot.

Larsen (*afgetrokken*). Zoo.

Stein.... En 'k heb weèr geen prijs op me Amsterdamsch lootje (*een stilte*). 't Heeft geregend — en gister geregend....

Larsen. Waar haal je de lust vandaan, jij, om in den vroegen morgen zoo plezierig te doen?

Stein. Vroege morgen? Kwart over tien! 'k Ben al moe van de polikliniek. Als 'n paard heb 'k rondgesjouwd op me fiets — onthou die: 'n paard op 'n fiets! — als 'n paard om me busklantjes af te snorren. En vannacht om twee ben 'k weggehaald, niet voor 'n accouchement, maar voor 'n bus-ezel die niet slapen kon van de pijn an z'n voeten....

Larsen (*verstrooid*). En heb je 'm geholpen?

Stein. Geholpen? 'r Waren geen voeten te zien! (*z'n knie aanduidend*). Van hièr af was-die in de zwaarste rouw — sepia — inkt — je kon geen nagel van 'n teen onderscheien. 'k Heb 'm 'n druppel acidum boricum op 'n emmer héét water voorgeschreven, tweemaal daags, om mee te beginnen.

Larsen (*glimlachend*). Malle kerel!

Stein. Hoe komen ze in godsnaam an de paradox van Minerva met 'n ùil! Bartelman is over 'n maand zeventig. 'k Heb voorgesteld om 'm bij z'n professoraal afscheid 'n nièuwe Minerva te schenken, 'n Minerva met 'n busklant. Gister had 'k 'r een, die zoo moeilijk slikte as-die hééle aardappels naar binnen werkte. Kan jij 'n héélen aardappel slikken?

Larsen (*lachend*). Née!

Stein. Leelijk symptoom. Keelgat-degeneratie! En wàt 'n aardappels liet-ie me zien. Zùlke! Rooken?

Larsen. Merci.

Stein. Heb je al ontbeten?

Larsen. Nee. 'k Drink enkel 'n glas melk.

Stein. Patent. Wil je gelooven dat 'k in consult ben geroepen bij 'n bankier met 'n maagaandoening. Bij z'n eerste ontbijt at-ie drie eieren, 'n kalfskotelet en 'n gebakken tong. En dan werd-ie melancholisch, zei z'n vrouw en at bij de tweede luncheon iets meer substantiëels om z'n melancholica te verdrijven. (*een stilte*). Larsen, als je in 'n spiegel ziet, zul je me advies zoo dom niet vinden, om 'n paar uurtjes te gaan wandelen.

Larsen. 'k Heb geen tijd en geen lust.

Stein. Als 'k joùw lach analyseer, jouw lach

bij 'n luchtige mop, dan heb 'k moeite uit me woorden te komen.

Larsen. 'r Zijn tijden in 't leven, Stein, dat lachen je hatelijk is — 'k hoef jòu waarachtig geen explicaties te geven. En eerlijk gesproken hindert je methode om vroolijkheid òp te dringen, vind ik je grappen in de gegeven omstandigheden 'n beetje....

Stein.... Onkiesch, ondelikaat, ongepast....

Larsen... 'k Begrijp wel dat je...

Stein.... Juist, je begrijpt, dat 'k zwakjes probeer voor je fataal getob 'n dosis afleiding te verzinnen. Je ben 'n te ervaren medicus, Larsen, om zelf niet in te zien dat murmureeren 'n grens heeft. Als je dan wil dat ik uit 'n ander vaatje tap: jij doet onverantwoordelijk, onverantwoordelijk tegenover je vrouw en je kind. Je ben op weg ziek te worden. Je bèn 't al. Wat voor nut heeft 't, 's nachts op te blijven?...

Larsen.... 'k Ben niet....

Stein.... Je bèn vannacht en gisternacht hiër, in je studeerkamer, gebleven. 't Gaslicht brandde nog om negen uur vanmorgen. Bereik je ook maar dit met zulke excessen? Je ziet 'r gekookt en miserabel uit. A quoi bon?

Larsen. 'k Had geen moed te gaan slapen. 'k

Heb de heele week wakker gelegen, óók als 'k 'n slaapmiddel had ingenomen.

Stein. Dan moet je 'r uit. Kom, is 't nou noodig dat ik jóú advies geef? Niet slapen, tobben, overdag 'n drukke praktijk, dat hou jij niet uit, dat doet niemand.

Larsen. Nee, 'k hou 't niet uit — geen dàg langer.

Stein. Larsen — heb je vertrouwen in me?

Larsen. In wien meer dan in jou?

Stein. We hebben saam college geloopt — we hebben geen geheimen voor mekaar gekend — ik heb op jouw bruiloft gedanst — jij op de mijne, 'k heb zelf twee kleintjes — niemand kan sterker de ellende van dàt voelen dan ik. Maar je ben jong, je vrouw is jong — al hebben jullie drie jaar gewacht dezen keer — 'r kunnen, laat 'k zeggen: 'r zullen meer kinderen komen. O! Hij schudt 't hoofd. Hij wéét 't. En às Ferrie alleen blijft, heeft-ie dùbbel recht op 'n gezonden, veerkrachtigen, buitengewoon-veerkrachtigen vader, hoor je? Om te beginnen ga je vandaag kuieren en vanavond negen uur in je kooi....

Larsen (*glimlachend*). Om negen uur! Waarom niet dadelijk? (*nerveus*) 'k Ga altijd 't laatste naar bed, om te sluiten en de gaskraan dicht te draaien.

Stein. Dat heb je de laatste nachten dan toch gelaten?

Larsen (*nervens*). Ja. — Als 'k den sleutel van de gaskraan in me hand hou, làngzaam de pit in de gang zie kleiner worden en 't donker van 't heele huis om me heen voel, 't dònker, en op den tast de trap zoek, zooals 'k drie jaar lang heb gedaan, dan — dan weet 'k hoe me jongen over 'n paar jaar, over twee jaar, over tien jaar, over twintig jaar zal loopen, tástend, tástend, kijkend met z'n hànden langs de muren en leuningén.... En boven, op de logeerkamer, als 'k lig, zie 'k tèlkens weer 't kamerduister zooals 'k 't vroeger nóóit gezien heb, nóóit.

Stein. Larsen, tòch móét je....

Larsen. Moeten! Moeten! Moeten! Twee maanden lang heb 'k 't geval, mijn geval, ons geval overdacht. Bij anderen, bij zieken, zwaar-zieken, ongeneeslijk-zieken heb 'k zelf getroost, zelf dwáás getroost — de troost is me in de harde praktijk haast 'n cliché geworden! — en nou sta 'k lam-geslagen, bot, zonder ruggemerg tegenover 'n zuigeling. Praat 'r uren tegen in — zeg dat 'k dit niet doen moet, dàt laten en 't glijdt naast me — 't heeft geen vat. M'n studie, m'n hebben en houen zijn me onverschillig geworden. Op reis gaan, afleiding zoeken? Nonsens! Nonsens! Fri achterlaten,

Fri alleen met 'r zorg en verdriet? (*een stilte*).
 Stein — we zijn verloren menschen, me vrouw en ik. Zij verwijt niet. Ik verwijt niet. En toch vóelen we bij mekaar de vráág, de groote vraag, de altijd loerende, vijandige vraag...

Stein. Je hèb geen van twee te vragen, als geen van twee schuld heeft.

Larsen. Schuld! Schùld! Is schuld geen onnoozele fictie!

Stein. Ho! Ho!

Larsen (*nerveus*). Waar begint schuld — waar eindigt ze? M'n stumperig zieltje heb 'k de laatste maanden doorwroet, doorsnuffeld. Van af je jeugd wordt 't je ingehamerd, dat 'n bezoeking 'n grònd heeft! Hebben jullie, cynisten, me niet dikwijls bespot omdat 'k gélóofde? Vind jij 't dan abnorm dat 'k 's nachts wùrm, zóék, 't verlejen van mezelf, me vrouw, m'n familie ontrafel? — 'k Ben op, op. 'k Heb duizelingen zóó als 'k voor je heen en weer loop. 'k Ben nooit 'n neurasthenicus, nooit 'n zenuwlijdertje geweest. Maar de angst bij de geboorte, de angsten om háár, twee dagen, drie nachten, de zorgen om 'n min te vinden die niet te krijgen was, de schok, de vreeslijke schok toen de oogjes niet reageerden, de daaglijksche foltering van 't geheim tot zij 't oòk wist, hebben me 'n knauw gegeven, 'n knauw die 'k niet meer te boven kom.

Stein. Eerst rust, rust, beste kerel. En vooral niet de zònderlinge lectuur die je vannacht den tijd heeft gedood. Niewaar, dàt (*duidt het boek aan*) — dàt is niet bepaald opwekkend! 'k Wist niet dat jij als chirurg zoo'n plotselinge liefhebberij had in studies 'over snelwerkende vergiften. (*kijkt hem van terzij scherp aan*). 'k Dacht, Larsen, dat je bezig was met 'n artikel voor ons tijdschrift. (*Een stilte*) Larsen, heb je je ouwen kameraad àlles gezegd?

Larsen. Ja.

Stein. Daar twijfel 'k an.

Larsen (*nerveus*). Je twijfel is absurd.

Stein (*met 'n paar fleschjes van de schrijftafel spelend*). Zoo. Heb je 'r bezwaar tegen — 'k vraag 't vriendschappelijk — dat 'k dit en dit voorloopig bij me steek?

Larsen. Ik begrijp je niet.

Stein. Je begrijpt me wèl.

Larsen. Denk je dat ik....

Stein. Dat dènk ik, Larsen.

Larsen. 'k Ben niet zóo zwak, zoo laf dat 'k...

Stein. Je ben overspannen. Je ben zwaar vermoeid. Ik ken je door en door. Als jij brochures bestudeert, die voor jou geen dadelijk intresse hebben — en 'n kleine collectie in 'n vak van je bureau bewaart, dàn... Schaam je, Larsen...

Larsen. 'k Heb niet an mezelf gedacht.

Stein. Niet an je zelf?

Larsen. Nee.

Stein. An wie dan?

Larsen. An niemand!

Stein (*na een benauwde stilte*) Waarom spreek je onwaarheid?

Larsen (*nervens*). Stein, 'k geloof dat je me nu lang genoeg als patiënt heb behandeld. Laat de fleschjes staan. 'k Geef je me woord...

Stein.... 'k Geloof je niet.

Larsen. Stein!

Stein. 'k Geloof je niet. 'k Moet 'n hard woord gebruiken. — Larsen, je drááit...

Larsen.... Stein!

Stein. Jij had 'n doel. Jij heb nooit iets zonder doel gedaan. Wat beteekent dat opblijven, dat nièt slapen, die gejaagdheid, die plotslinge voorliefde voor venena...

Larsen. Als je me niet gelooft, stel jezelf dan gerust en neem ze mee.

Stein. En als 'k ze meeneem — wie waarborgt, dat je straks de meid niet opnieuw uitzendt met 'n — recept?

Larsen (*dof-glimlachend*). Stein, je doet en je spreekt alsof 'k ontoerekenbaar ben, alsof 'k rondloop met zelfmoord-ideeën. Je vergist je. 'k Ben òp van vermoeidheid, maar niet zóó idioot dat 'k m'n arme vrouw dàt zou aandoen. Meen je heùsch dat 'k 'r bijna onverzorgd zou willen achterlaten met 'n hulpeloos kindje?

Stein. 't Andere verzwijg je.

Larsen (*dof*). Wàt andere?

Stein. Je zei daar straks dat je niet an jézélf dacht — dan dacht je — dan dàcht je, Larsen, an 'n ànder...

Larsen. Nee.

Stein. Dan dacht je an...

Larsen (*heftig*).... Hou je mond, Stein!

Stein. An 't kind...

Larsen (*heftiger*).... Dat lièg je!...

Stein. Je wou Ferrie...

Larsen.... Gelogen! Gelogen!

Stein. Larsen — had je dàt kunnen doen? (*Een stilte*). Noemde je dáarom, stràks, schuld onnoozele fictie?

Larsen. Nee.

Stein. Als je dàt, die infaamheid begaat...

Larsen (*dof*). 'k Vraag mezelf af, wàt infamer is, 'n blinden stumper die nog niks van leven weet, niks voelt, niks beseft, niks verlangt, pijnloos te — te —

Stein. — te dooden...

Larsen.... te dóóden, òf 'm z'n heele bestaan dóód te laten voor 't àllergoddelijkste. Wèlke schuld is grooter, Stein? Eén druppel en 't stakkertje is verlost. 'k Weet 't niet. 'k Weet 't niet.

Stein.... Als je 't nièt weet, moet je 't — Frida vragen.

Larsen. Frida....

Stein. Je vróúw. Hoe wou je 'r anders óóit weer in de oogen zien? Niewaar, Larsen?

ZEVENDE TOONEEL.

Emma. Dr. Stein. Dr. Larsen.

Emma (*bedrukt*). Goeien morgen.

Stein. Hé! Hé! Is u tèrug?

Emma (*Larsen's hand nemend*). 'k — 'k....

Larsen (*bitter*).... 'k Feliciteer je Larsen, wil je zeggen....

Emma (*laat z'n hand los, gaat op Stein's stoel bij het schrijfbureau zitten, neemt het portretje*). 'k Geloof 't niet — 'k Kàn 't niet....

Stein.... Heeft u zich goed geamuseerd, mevrouw?

Emma. Je zou 'r 'n eed op doen.... 'k Geloof 't niet....

Stein (*ongeduldig*). Ja, ja! — Italië! Blauwe hemel. Macaroni. Vesuvius. Allemaal niks voor 'n fietsenden busdokter....

Emma (*meelijdend naar Larsen kijkend*). Toe, Stein!....

Stein (*ongeduldig 't hoofd schuddend, haar beduidend te zwijgen*).... Als 'k 'n schoorsteenveger zie, krijg 'k altijd 't miserabel gevoel dat zoo'n man honderdmaal méer kilometers tusschen de wielen heeft gezeten als ik. Toen me vrouw en ik trouwden, hebben we 'n reis naar de bergen gemaakt achter de — overgordijnen. 'k Had geen rooien duit en 'k dorst niet weg voor 'n collega in dezelfde straat, die net als ik den heelen dag vliegjes zat te grazen.

Emma (*zijn bedoeling begrijpend*).... In sommige hotels in Italië, dokter, kun je wat anders dan vliegen vangen.

Stein. Italië! Italië! De náám alleen kikkert je op! Wat Larsen? Italië! — Wormerveer, Buiksloot, Broek-in-Waterland, Hontenisse. — Ik ben in Krommenie geboren — in Krommenie. En dan zèggen ze dat je ter wereld ben gebracht — in plaats van ter Krommenie. Weet je nog, Larsen, van 't gymnasium, toen we in 'n hollandsch leesboek de expressie Italia fare da se lazen en hoe de brave leeraar dapper vertaalde: Italië, vèr van de zee?....

Emma. Hahaha! Da's natuurlijk 'n mop van Stein zèlf!....

Stein. Waarachtig niet! Waarachtig niet! 't Is gebeurd. Larsen weet 't drommels goed! Larsen was 't enfant chéri van die leeraar! Larsen was de specialiteit van de klasse in leeren met een en met twee e's, in kloven met een en met twee o's. Als wij 't niet wisten stak hij ambitieus z'n vinger op. Vrouwelijk zijn de woorden met 't achtervoegsel *e* als *genade*, *koude*, behalve *vrede*, mannelijk, *einde*, onzijdig, *heere* mannelijk.... (*Larsen glimlacht*).... Mannelijk zijn de namen van boomen, als *berk*, *beuk*, uitgezonderd *linde*.... (*zoekt*).

Larsen (*glimlachend*).... En tamarinde.

Stein. Juist! Dat hebben we allemaal van hèm geleerd. (*tot Emma*) Niet zoo ruiken an die fleschjes, mevrouw! 'r Zit geen violette de Parme,

geen héliantrope in.... Adieu Larsen. 'k Moet naar m'n melancholischen bankier. 'k Wip van avond even aan, mevrouwtje, géén doktersvisite! (*de hand op de fleschjes leggend*) Larsen, 'k laat de collectie venena rustig op je schrijftafel. Ja, mevrouwtje, dat is gezellig goed, allergezelligst!.... Sulfas atropini... Sulfas homatropini... Cyanetum Kalicum... Uitgezochte délicatesses. Adieu! Adieu!

ACHTSTE TOONEEL.

Larsen. Emma.

Larsen (*gaat op de fleschjes toe, zet ze in het loket*).... Hij is met opzet zoo druk, de goeie kerel. Hij is.... Heb je Ferrie gezièn?

Emma.... Hij was schattig. Als 'k jou was, Larsen, reisde 'k de wereld rond, zoo lang tot 'k 'n specialiteit vond....

Larsen. Nutteloos, kind.

Emma. De oogies zien 'r zoo pràchtig uit. 't Kan niet. Wiè zegt....

Larsen. Daar zijn medische gevallen, Emma, moeilijk te expliceeren, gevallen die geen minuut twijfel laten.

Emma. Ik vind 't vreeselijk, vreeselijk. En voor Fri 't ergst.

Larsen.... Wáarom voor Frida 't ergst?....

Emma. Jij heb je bezigheden — jij ben den heelen dag in de weer. 't Is voor jou natuurlijk èven erg — maar — maar — je heb afleiding — je kan je afleiding zóéken....

Larsen.... Zóéken!....

Emma.... En 'n moeder houdt -- dat weet je zelf — 'n moeder houdt altijd iets mèer van 'n kind als 'n vader.

Larsen. Als je driè jaar gewacht heb — sàmen gewacht — en 't geluk — 't gèluk — eindelijk komt, is 'r geen verschil tusschen 'n moeder, 'n vader....

Emma. Jawel. Zeker. Je moet me ook niet bij 't wóórd nemen. 'k Begrijp wel dat — dat jij — Néé, 't is tòch voor 'n moeder 't schrikkelijkst. Negen maanden te hopen, te hopen. O, Larsen, als je 'r straks had gehoord, straks toen 'k pàs kwam. Ze zei zulke smartelijke, zulke afschuwelijke dingen. 'k Werd 'r koud bij. 't Snee me door 't hoofd. 'k Had moeite om 't niet uit te snikken....

Larsen. Was ze 'r zòo onder....

Emma. Ze zei — ze zei — 'k kan 't haast niet nàzeggen — o, o, wat moet dàt voor 'n moe-

dertje èllèndig zijn — ze heeft gebeden, Larsen, dat God 'm zou laten sterven.

Larsen (*opschrikkend, àngstig*). Zei ze dàt?....

Emma. 'k Ben 'r heelemaal van ondersteboven. Zoo'n snoes van 'n kind, zoo'n móói kind....

Larsen. Zei ze — dat ze God bád....

Emma (*knikt*). Je moet op 'r letten, Larsen — ze ziet 'r zwakjes uit — 'r oogen staan zoo hol. Ze is van móéheid 'n uurtje gaan liggen. Ze had geen lust mee binnen te komen. (*opstaand, hartelijk z'n handen nemend*). Nou zullen Ab en ik nog tienmaal méer van jullie houen. Nou kun je op ons staat maken, als op, als op — 'k kan 'r geen woorden voor vinden. Toe, kijk niet zoo bezorgd — Larsen: Come what come may, time and the hour....

Larsen.... Run through the roughest day — zèggen ze — zèggen ze.

Emma.... Zeggen ze nièt. Gód alleen weet wat je wacht. Dag Larsen.

Larsen. Dag Ems.

NEGENDE TOONEEL.

Larsen. Frida.

Larsen (*laat haar uit, loopt gejaagd op en neer. Er wordt geklopt. Stem van de dienstbode: „Dokter, daar is...”*)... Voor niemand thuis! Voor niemand! Zeg dat 'k — dat 'k — zeg wat je wil! (*draait de rechtsche deur op slot. Dan zachtjes toestappend op de voorste linkerdeur, gluurt hij door 'n kier, laat zich op den ruststoel vallen, slaat de handen voor 't gelaat, hijgt hartstochtelijk. Buiten speelt een klokken-carillon. Angstig stukt hij, stut het hoofd in de handen, gaat op het venster toe, luistert, begint hardop te lachen, houdt verschrikt op, wringt smartelijk de handen, opent aarzelend de instrumentenkast, neemt een morphinespuitje, vult het, tast suffig naar de voorste-linkerdeur, opent haar, gaat in de kamer. Frida, door de achterste linkerdeur binnengekomen, volgt hem staarrogend, geeft een gil.*

Frida. Larsen! (*hij keert schuw terug, plompt voor het schrijfbureau, legt het spuitje neer. Zij kijkt hem lang aan*). Larsen, wat wou je — wat wou je bij de wieg? (*hij zwijgt — een stilte. Zij komt langzaam op het bureau toe, strekt de hand naar het spuitje. Driftig legt hij de zijne er op. Zij wijkt angstig terug*). Larsen — wou je — wou jij....

Larsen (*dof-langzaam*).... Ik wou — ik wou — waarom jij heb gebéden.

Frida (*laat zich op den ruststoel vallen, snikt het uit*).... O, o, dat je an zulke mònsterachtige dingen heb gedacht. (*Het carillon zwijgt. Eene stilte*).... Hoe zal 'k je óóit weer bij ons kind kunnen vertrouwen.... (*heftig*) Ooit weer! Ooit weer!

Larsen (*dof-angstig*). Als je èven later was gekomen, zou 'k 'm pijnloos, pijnloos 'n injectie hebben gegeven. (*nerveus*) Waarom, waarom heb je 't belet — jij die gesmeekt heb om z'n dóód....

Frida. 'k Heb gesmeekt om 't licht in z'n oogen....

Larsen. En om.... En om....

Frida. Larsen, Larsen, nou heb je me tróóste-loos-wanhopig gemaakt!

Larsen (*dof*). Wat is troosteloozer — de dood of dát....

Frida. 'n Vader die 't eigen kind....

Larsen (*heftig*). Verlost — verlost!....

Frida (*hartstochtelijk*). 'n Kind dat zich niet verdedigen kan.

Larsen.... Zal-ie 't kùnnen, later, làter?

Frida.... 'n Kind dat sláápt....

Larsen. Heb je zelf niet gebeden? Gebeden om dat....

Frida.... En als je 't gedaan had — groote God — als je 't gedaan had, Larsen — had je mij dan weer in je armen genomen?

Larsen (*nervens-heftig*). 'n Kind dat blind is geboren, is 'n kind dat gevloekt is.

Frida (*klagend*). Wat moet 'r nou van ons worden?

Larsen. Van ons?

Frida. 'k Zal je altijd voor me zien, zooals 'k je straks zag, in die kamer (*snikt het uit*).

Larsen. 'k Dacht, Frida, dat je zou begrepen hebben....

Frida. Begrepen! Kan 'n moeder begrijpen, dat 'n vader — Je heb nooit van 'm gehouen, jij, jij, nooit....

Larsen. Is 't hopen als je 'm overlevert an z'n noodlot, an beulen links en rechts. Denk je — denk je dat (*zich interrumpeerend*).... Máanden heb 'k als 'n gèk geleefd, als 'n gèk gevraagd, gezocht, als 'n gèk gehuild, gebeden als jij! Wat doet-ie op de wereld? Waarom is-ie in 't krankzinnige leven beland? Wat weet-ie nou van z'n ellende? Nog niks! Nog niks!

Frida (*zacht*). Zal-ie missen wat-ie nooit gekend heeft? Zal-ie jouw stem niet hooren, jouw stem en mijn stem? Kunnen we 'm niet vertellen wat wij zien, *wij*? Wij an kleuren en zon en licht?

Larsen. Kun je 'm vertellen van dingen waarvan-ie zich geen voorstelling kan maken? (*smartelijk de handen wringend*). Wat jij in den nacht ziet, 's nachts, in den dònkeren nacht, ziè je, omdat je 't bij dag heb gezien....

Frida.... 'k Kan 'm vertellen van God en de wònderen.... Weten wij 'r méér van, Larsen?

Larsen.... En de bloemen, de boomen, de vogels — 't goddelijk leven....

Frida (*extatisch*). Weten we 'r méér van dan hij als-ie de geuren ruikt, 't zingen hoort?

Larsen. Frida, Frida, bedrieg je zelf niet, bedrieg mij niet — ons kind is bestemd voor ellende, ellende!

Frida. Niet zoolang wij leven.

Larsen. Wij! Wij? Elk oogenblik kunnen wij...

Frida. Elk oogenblik kan hij — God kent geen maat...

Larsen. Heb je zelf niet gesmeekt dat-ie...

Frida, Dat heb 'k — toen 'k niet nadacht, toen 'k slècht was — Jij heb me dóén denken —

(een stilte). Heb je 'm goéd aangekeken, Larsen? Heb je gezien dat-ie 'n gezichtje heeft zoo lief, zoo zacht — hij lijkt op jou.

Larsen (dof). Hij lijkt op jou.

Frida Leg dat ding weg, Larsen. (*aarzelend staat hij op, legt het spuitje in de kast*). En kom hier — ik hóú van je — ik hóú van je. — Buk je, làger, nog lager (*hij knielt, legt het hoofd in haar schoot*) Je heb nog niet durven huilen waar 'k bij was (*slaat haar armen om z'n hals*) Heb je gezien dat-ie al grijpt, dat-ie ziet zonder te zien? Heb je gemerkt dat-ie begint te làchen? Heb je'r an gedacht hoe héérlijk 't zijn zal als z'n stemmetje door 't huis gaat — zooals bij Greta, waar ze allemaal zijn gaan zingen toen Guusje begon? — Z'n stèmmetje — z'n stèmmetje. — Je moet straks z'n nageltjes knippen, Larsen. Dat durf ik niet. Zulke kleine nagels. Jouw hand is vaster. (*glimlachend*) En vannacht moet je weer bij ons, bij je vrouw en je zoon, je zóón, op de slaapkamer komen, bij òns. En dan moet je meeluisteren, hoe-ie zucht van plezier in z'n slaap — en als-ie wakker wordt belletjes blaast zonder te schreeuwen (*hij begint zacht te huilen*). We hadden eerder met mekaar moeten praten, Larsen. We zijn bang geweest. In de eerste jaren van ons huwelijk hebben we niets gedaan dan làchen, làchen om 't malste en geringste

— Nou — nou Larsen-lief! — Willen we 'm samen 't fleschje voeren? 't Is z'n tijd.

Larsen. 'k Weet niet — 'k weet niet.

Frida... En we gaan op reis met z'n drieën, veertien dagen, 'n maand. Met z'n drieën. En straks moet je boodschappen doen. De melksuiker is op, 'r is geen boorzalf meer. En dan zoo'n heel, héél zacht borsteltje, als Greta heeft, voor z'n haar. Heb je op z'n haar gelet in den laatsten tijd? 't Zijn zulke kleuter-haartjes en zulke lánge, precies jouw snor, toen je voor 't eerst om me heen draaide — (*glimlachend*) — voor 't eerst — met 'n streepjesbroek die als 'n liniaal in de vouwen stond en 'n boord zoo hoog als 'n manchet. Wéét je nog hoe je me voor 't allereerst góéd dorst an te zien, toen we over den rand van 'n bootje in 't water keken — jij mijn oogen in de diepte zag bij waterplantjes en rare vischjes....

Larsen. Fri...

Frida. Leg die boeken weg, Larsen.

Larsen. Die boeken?

Frida (*glimlachend*). En de potjes.

Larsen (*verrast*). Die — die... Dàcht je.... Wist je...

Frida. 'k Dacht dat je 't niét.... En daarnet — daarnet in de kamer, had 'k je niet moeten storen.

Je had 't niet gedaan, domme, goeie jongen — je had 't niet kùnnen...

Larsen. Praat 'r niet over, niet meèr over!

Frida. 'k Praat 'r juist over. Hij zou je zóó verwonderd hebben — angekeken — zoo verwonderd en vrindelijk met z'n blauwe, groote, open oogen (*luistert*). Hij huilt! (*duwt de deur open*). Daar zijn we — wij — engeltje. (*beide handen uitstrekkend*) Als je 'n zoen geef, mag je binnen. Anders niet. (*hij kust haar*). Eerst jij. (*hij gaat binnen. Zij blijft even glimlachend kijken -- staart dan zéér-angstig voor zich uit*).

Doek.

Januari, 1903.